

MALİ VE EKONOMİK SUÇLARIN TERÖRÜN FİNANSMANI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Özcan KARATAY

Bayburt Üniversitesi

E-posta: karatay@bayburt.edu.tr

Mehmet KAPUSIZOĞLU

Bayburt Üniversitesi

E-posta: mkapusiz@bayburt.edu.tr

Özet

Dünya yüzeyinde ekonomide yaşanan gelişmelere paralel olarak, mali ve ekonomik suçlar da gelişim göstermiştir. Buna bağlı olarak terör örgütlerinin mali ve ekonomik suçlardan elde ettiği gelirlerde artmıştır.

Terörün finansmanı tanımı kısaca BM Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmesinde; “Herhangi bir kimse tarafından kısmen veya tamamen sözleşmede belirtilen eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek doğrudan veya dolaylı olarak, yasa dışı bir şekilde ve kasten fon sağlama ve toplama” şeklinde tanımlanmıştır. Bu nedenle terör örgütleri yasal kaynaklar ve yasal olmayan kaynaklardan; aidat ve bağışlar, dernekler, vakıflar, örgütün ideolojisini ve hedeflerinin anlatıldığı yayınların satışından elde ettiği gelirler, dış kaynaklı fonlar, ticari faaliyetler, sosyal etkinlikler, uyuşturucu kaçakçılığı, fidye, haraç toplama, sahtecilik, insan kaçakçılığı gibi kaynaklardan kendilerini finanse edebilmektedirler.

Bu çalışma ile ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleşen terörün finansmanı irdelenerek mali ve ekonomik suçların boyutları açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Mali ve Ekonomik Suç, Terör, Finans*

Alan Tanımı: *Maliye / Mali Hukuk*

EVALUATING FINANCIAL AND ECONOMIC CRIMES IN TERMS OF TERRORISM FINANCING

Abstract

There has been an increase in the number of financial and economic crimes in parallel with the developments all around the world. Correspondingly, the

incomes that terrorist organizations obtain by financial and economical crimes also increase.

The statement of terrorism financing is defined briefly in EU International Contract for Preventing Terrorism Financing as: “Providing or collecting capital directly or indirectly, illegally, and deliberately for the aim of using it, partly or totally, for performing the actions stated in the contract or at least being aware of the fact that it will be used for that reason”. Due to this reason, terrorist organizations can finance themselves by means of the legal and illegal resources such as revenues and donations, institutions, pious foundations, incomes of the publishing telling about the organization’s ideology and aims, exogenous capital, commercial activities, social activities, drug smuggling, ransom, racket collecting, forgery and human smuggling.

By means of this study, it is aimed to analyze national and international terror financing, and find out the amounts of financial and economic crimes.

Key Words: *Financial and Economic crime, Terrorism, Financing*

Jel Classification: H3, K34.

1. GİRİŞ

Terör faaliyetleri insanoğlunun başlangıcından günümüze kadar evrim geçirerek ülkeler için ciddi problemlerin oluşmasına temel teşkil etmiştir. Ekonomilerin baş döndürücü hızı içerisinde pay sahibi olmak isteyen illegal yapılanmalar bu sayede bazı ülkelerin bile GSMH rakamlarında geçen boyutlara ulaşmışlardır. Dünya yüzeyinde son yarım asırda gerçekleştirilen terör faaliyetleri incelendiğinde mali açıdan büyük paralar gerektiren bu faaliyetlerin finansmanı konusu önem arz etmeye başlamıştır.

1.1. Terör ve Terörizm

Terör, Terörizm ve Terörist kelimeleri hakkında, tanımlama açısından kesin ve ortak bir ifade bulunmamakta ancak; genelde kişiler, devletler ve görüşlerin kendi inandıkları doğrultuda yaptıkları değişik tanımlamalardaki ortak değer “mevcut sistemin silahlı karşı güç veya güçler tarafından yıkılmasına yönelik başkaldırı hareketi” noktasında birleşmektedir.

Terörizm, şiddet ve ideolojiyi içinde barındıran ve siyasal şiddet olarak betimlenen kavram olarak kabullenilmekte ve siyasal şiddet olgusunun bir nevi tezahürü olmaktadır. İdeolojik, kültürel, etnik, dini, ekonomik yapı ve siyasi

bağlantılarındaki farklılıklar nedeniyle, terörizmin tanımlanması son derece güçtür. Bu tanımlama güçlüğü o derece farklılaşmaktadır ki; bir ülkenin teröristinin, diğer ülkeler tarafından özgürlük ve insan hakları savunucusu olarak tanımlanıp algılanmasına oldukça sık rastlanılmaktadır (Beşe,2001:1). Terörizmin tanımlanması, toplumdaki topluma, devletten devlete ve hatta bir akademisyenden diğerine farklılık göstermektedir (Taşdemir,2008:406).

1.1.1. Ulusal ve Uluslararası Mevzuatta Terörizm

Birleşmiş Milletler bünyesinde, 1963 yılından bu yana, terörizmin önlenmesine yönelik 13 uluslararası sözleşme ve 3 sözleşme değişikliği ile yine aynı amaçlı çeşitli bölgesel uluslararası sözleşmeler yapılmıştır (Yıldırım,2000:681).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 1999 yılında kabul edilen "Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesinde terörizm; silahlı bir çatışmada doğası veya içeriği bakımından halkı sindirmeye ya da bir hükümeti ya da uluslararası bir örgütü bir şeyi yapmaya veya yapmamaya zorlayan ve silahlı bir çatışmaya doğrudan katılmayan herhangi bir kişiyi ya da sivil öldürmek ya da ağır bir şekilde yaralamak amacıyla yapılan eylemler olarak tanımlanmıştır.

Ülkemiz açısından ise; 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1.maddesinde; "Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa'da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir" şeklinde tanımlanmıştır.

1.1.2. Terörizmin Unsurları

Terör ve terörizmin tanımlamalarının ortak noktasından hareketle terörün üç unsurundan söz edilebilir.

Terörizmin Unsurları		
İdeolojik Unsur	Örgüt Unsuru	Şiddet Unsuru

Terörün öncelikle bir ideolojik temellerinin olması gerekir. Bu unsur, örgütün hareket noktasını oluşturur. Örgüt; organize olmuş, aynı ideolojiyi benimseyen ve aynı hedefe yönelmiş kişilerden oluşur. Örgütsel yapılanma içerisinde gizlilik ve

illegal çalışmalar ön plandadır. Terör örgütleri, şiddeti ideolojileri doğrultusunda belirledikleri hedeflere ulaşmada bir araç olarak kullanılmaktadırlar (Yücebaş,2001:162).

1.2.Suç Ekonomisini Oluşturan Suç Türleri

1.2.1. İhaleye Fesat Karıştırma

Kelime anlamı ile ihale; “bir işi veya bir malı bir çok istekli arasından en uygun şartlarla kabul edene bırakma, eksiltme veya arttırma” anlamındadır. Ancak hukuksal açıdan ihale kavramı çeşitli anlamlar içermektedir. Özellikler son yüzyılda devletin klasik fonksiyonlarının dışında; ekonomik faaliyetlerinin artması, kamu sektörü bütçelerinin büyümesi ve bu bütçelerle kalkınma ve refah arttırma projelerinin, askeri harcamaların ve kamu hizmetlerinin genişlemesi, ihale kavramının muhtevasını değiştirmiş ve geliştirmiştir. İhale kavramı, ağırlıklı olarak kamunun ekonomik nitelikli işlemlerinin en iyi ve sağlıklı şekilde fiyatlandırılması mekanizmasının ifade etmektedir.

Ülkemizde kamu kaynaklarıyla yılda 60 – 100 milyar TL arasında kamu ihalesi yapılmakta olup, organize suç örgütlerinin ve örgütlü şekilde işlenmeyen suçların bütününden hareketle, suç ekonomisinin bu büyüklükteki bir kaynak üzerinde yoğun faaliyette bulunduğu görülmektedir (Yücebaş, 2001:39).

1.2.2. Beyaz Yakalı Suçları

Beyaz yakalı suç fikri ilk olarak, 1939 yılında Amerika Sosyoloji Kurumunun toplantısında SUTHERLAND tarafından tanımlanmıştır (Barnett:2010).

Beyaz yakalı suçları genel olarak organize suç olarak benimsenmekte olup, şu özellikleri ön plana çıkar;

- Mali çıkar sağlama eylemi şiddet kullanılmadan gerçekleştirilir,
- Mesleki konumun kullanılması ile yapılan bir aldatma eylemi söz konusudur,
- Eylemde özel mesleki yetenekler ve fırsatlar kullanılır,
- İşletmelerde veya kamu kuruluşlarında bulunan, özel teknik ve profesyonel bilgilere sahip kişi veya kişiler tarafından gerçekleştirilen fiil söz konusudur.

1.2.3. Bilişim Suçları

Dünyadaki teknolojik imkânların hızla gelişmesine paralel olarak, suç olgusunda da ciddi bir değişim gözlemlenmektedir. Bilişim sistemleri, bilişim suçlarının işlenmesinde araç olarak kullanılmasının yanı sıra diğer bütün suç türlerinin işlenmesinde de etkin olarak kullanılmaya başlanmıştır.

1.2.4. Vergi Suçları

Vergi suçları, devlet hazinesine karşı işlenen ekonomik suçlardan olup, burada korunan hazine yararı ile kamu yararı özdeşleşmekte ve sonuçta korunan hukuki menfaat, kamu yararı olmaktadır (Öncel vd.,2008:209).

Vergi suçlarının işlenmesindeki en önemli neden, toplumun sosyali ekonomik ve mali yapısı olup, vatandaşlar genelde ekonomik durumun bozuk olduğu zamanlarda vergi ödemekten kaçınmakta ve bazen bu durum suç teşkil eden eylemlere dönüşmektedir.

1.2.5. Kaçakçılık

Bir devlerin yasalarına karşı gelinerek yapılan ticaret ya da bir ülkede gümrüğe ödenmemiş, yasaklanmış bir malı ülkeye sokmak veya gizli olarak kaçırma eylemidir. Dolayısıyla kaçakçılık suçu, ekonomik suçlardan olup, esas itibari ile amacı ekonomik çıkar elde etmektir.

Ülke ekonomisini ve kamu düzenini olumsuz yönde etkileyerek serbest pazar ekonomisinin temel dinamikleri olan; rekabet, kişisel girişim, fiyatların oluşması, mal ve hizmetlerin sunulmasında arz talep dengesinin sağlanması gibi unsurları tahrip etmekte, yerli sanayinin gelişmesinin olumsuz yönde etkilemekte ve terör örgütleri de dahil olmak üzere, farklı suç organizasyonları için önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır.

1.2.6. Karapara

Karapara, kanunların suç saydığı fillerin işlenmesinden elde edilen para veya para yerine geçen evrak ve senetleri, mal veya gelirleri ve bunları bir para biriminden diğerine çevrilmesi de dahil olmak üzere birinden diğerine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü ekonomik menfaat ve değeri kapsamaktadır (Gümüşkaya,1998:64-68).

Hukuki anlamda kara parayı; bazı ülkeler her türlü suç faaliyetinden elde edilmiş gelir olarak tanımlarken, bazı ülkeler ise, sadece belirli bir süre hapis cezasını gerektiren suçlar veya daha önce belirtilmiş belli suçlardan elde edilmiş gelir olarak tanımlamaktadırlar.

2. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN FİNANSMAN KAYNAKLARI

Teröristler ve terör örgütleri, varlıklarını ve faaliyetlerini sürdürebilmek için paraya ihtiyaç duymakta ve bu parayı, meşru ve gayrimeşru yöntemler kullanarak çok çeşitli kaynaklardan sağlamaktadırlar. Terör örgütlerinin finansman kaynakları iki başlık altında toplayabiliriz:

1. Yasal Görünümlü Finansman Kaynakları

- a. Yardım Yoluyla Alınan Paralar
  - a.a. Sivil Toplum Örgütlerinden Gelen Paralar
  - a.b. Diğer Devletlerden Sağlanan Paralar
  - a.c. Hayır, Kurumlarından gelen Paralar
- b. Ticari İşletmelerden Sağlanan Kazançlar

2. Yasal Olmayan Finans Kaynakları

- a. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı
- b. Silah Kaçakçılığı
- c. Gasp Soygun Hırsızlık Fidyeye Sahtecilik
- d. Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti
- e. Haraç Toplama
- f. Korsan ürün Satımı
- g. Banka/ Kredi Kartı Dolandırıcılığı
- h. Aidat giderleri
- ı. Örgütsel Yayın Gelirleri

Yukarıda sıralanan maddeler tek tek irdelendiğinde terörün finansmanında ekonomik ve mali suçların ekonomi içinde her şekilde gelirin elde edilebilmesine kaynaklık edebilecek özellikte olduğu görülecektir. Kısaca sıralan bütün bu unsurlarda devletin milli gelir hesaplarında yer almayan ve istatistikî olarak ölçülemeyen ekonomi terörün finansmanında pay sahibi olacaktır. Terör örgütlerinin ekonomik faaliyetlerinin ülke ekonomisine etkilerini ise;

- Yasal sektörün rekabet gücünü engellemesi
- Mali piyasaların güvenilirliğini zedelemesi
- Döviz, menkul ve gayrimenkul piyasalarında istikrarsızlık
- Ekonomik politikaların kontrolünde zorluk
- Büyüme üzerindeki olumsuz etkileri
- Gelir dağılımının bozulması

şeklinde sıralayabiliriz. Bu maddelerin ekonomilerde kronik problemleri tetikleyen özelliklerini dikkate almak gerekmektedir.

3. SONUÇ

Terörizmin finansmanının engellenmesi konusunda uluslararası yapılan bütün çalışmalar 11 Eylül saldırılarından sonra ağırlık kazanmaya başlanmıştır. Türkiye terör örgütlerinin faaliyetlerinden dolayı yıllarca ekonomik ve sosyolojik düzeyde önemli kayıplar yaşamıştır. Hem dünyada hem de Türkiye’de terör faaliyetlerinin yıkıcı etkilerini sonlandırmak için mali ve ekonomik alanda işbirliğine gidilmesi gerekmektedir. Küreselleşen terörizmde ülkeler arası gerçekleştirilecek ortak çalışmalar bu tehlikenin azalmasına ve daha güvenli bir dünyanın inşasında önemli rol üstlenecektir.

KAYNAKLAR

Barnett,Cynthia, “The Measurement of White-Collar Crime Using Uniform Crime Reporting (UCR) Data, www.fbi.gov/ucr/whitecollarforweb.pdf, Erişim tarihi: 22.01.2011

Beşe, Ertan. Terörizm Avrupa Birliği ve İnsan Hakları, Seçkin Yayıncılık, Ankara :2002

Gümüşkaya, Hayrettin, “Kara Parma Kavramı ve Kayıt Dışı Ekonomi İlişkisi”, Vergi Sorunları Dergisi, Yıl: 1998, S.115, s.63-69.

Öncel, Mualla, Kumrulu, Ahmet, Çağan, Nami. Vergi Hukuku, Turhan Kitapevi, Ankara, 2008

Taşdemir, Fatma. “Terörizmle Mücadelede Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri’nin Benimsediği Yaklaşımların Karşılaştırmalı Bir Analizi”, Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, Yıl:2008, C.14, S.1.,s.406

Yıldırım, A. Gani. “Terörizm ve Türkiye”, I.Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu Bildirileri 27-28-29 Mart 2000, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayını, 2000, s. 681.

Yücebaş, Önder. Suç Ekonomisi ve Terörizmin Finansmanı, Turhan Kitapevi, Ankara, 2011